

PLA DE MESURES ANTIFRAU O D'INTEGRITAT DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT

I. PREÀMBUL

El Reial decret 641/2021, de 27 de juliol, pel qual es regula la concessió directa de subvencions a universitats públiques espanyoles per a la modernització i la digitalització del sistema universitari espanyol en el marc del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència ha atribuït a la Universitat d'Alacant una subvenció d'1.409.492,00 euros per a l'any 2021 i de 239.206,00 euros per a l'any 2022, els terminis d'execució del qual serà el comprès entre l'1 de febrer del 2020 i el 31 de desembre del 2023 (art. 5).

La mateixa norma, per exigències del Dret de la Unió Europea (Reglament (UE) 2021/241 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de febrer de 2021, pel qual s'estableix el Mecanisme de Recuperació i Resiliència) en l'art. 6.5 exigeix que "les universitats públiques beneficiàries **hauran d'aplicar mesures** per a evitar el frau, la corrupció i els conflictes d'interessos a l'hora d'aplicar les subvencions rebudes al finançament de projectes i actuacions". I en el novè apartat que "les universitats públiques beneficiàries garantiran el respecte al principi de no causar un perjudici significatiu al medi ambient i l'etiquetatge climàtic, d'acord amb el que preveu el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència en el Reglament (UE) 2021/241 i la seua normativa de desenvolupament, en particular la comunicació de la Comissió «guia tècnica sobre l'aplicació del principi de no causar un perjudici significatiu», en virtut del reglament relatiu al Mecanisme de Recuperació i Resiliència, com també amb allò requerit en la Proposta de Decisió d'Execució del Consell relativa a l'aprovació de l'avaluació del Pla de Recuperació i Resiliència d'Espanya".

Per la seua part, l'Ordre HFP/1030/2021, de 29 de setembre, per la qual es configura el sistema de gestió del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR), en l'art. 6 exigeix la definició de mecanismes per a la prevenció, detecció i correcció del frau, la corrupció i els conflictes d'interessos amb el tenor literal següent:

1. Amb la finalitat de donar compliment a les obligacions que l'[article 22 del Reglament \(UE\) 241/2021 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de febrer de 2021](#), imposa a Espanya en relació amb la protecció dels interessos financers de la Unió com a beneficiari dels fons del MRR, tota entitat, decidora o executora, que participe en l'execució de les mesures del PRTR haurà de disposar d'un **Pla de mesures antifrau** que li permeta garantir i declarar que, en el respectiu àmbit d'actuació, els fons corresponents s'han utilitzat de conformitat amb les normes aplicables, en particular pel que fa a la prevenció, detecció i correcció del frau, la corrupció i els conflictes d'interessos.

2. Són aplicables les definicions de frau, corrupció i conflicte d'interessos contingudes en la [Directiva \(UE\) 2017/1371](#) sobre la lluita contra el frau que afecta els interessos financers de la Unió (Directiva PIF) i en el [Reglament \(UE, Euratom\) 2018/1046, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de juliol de 2018](#), sobre les normes financeres aplicables al pressupost general de la Unió (Reglament financer de la UE).

A l'efecte d'aconseguir una homogeneïtat en el disseny d'eixes mesures per part dels participants, i sense perjudici de l'aplicació de mesures addicionals ateses les característiques i els riscos específics de l'entitat de què es tracte, s'arreplega en l'annex II.B.5 un qüestionari d'autoavaluació relativa a l'estàndard mínim, i en l'annex III.C, orientació sobre mesures de prevenció, detecció i correcció del frau, corrupció i conflicte d'interessos en el qual es fa referència a les possibles mesures que cal adoptar per a garantir una apropiada protecció dels interessos financers de la Unió en l'execució d'actuacions finançades o que ha de finançar el MRR.

3. Els participants en l'execució del PRTR hauran d'atenir-se estrictament a allò que, en relació amb aquesta matèria, estableix la normativa espanyola i europea i els pronunciaments que pel que fa a la protecció dels interessos financers de la Unió hagen realitzat o puguen realitzar les institucions de la Unió Europea.

4. Es configuren com a actuacions obligatòries per als òrgans gestors l'avaluació de risc de frau, l'emplenament de la Declaració d'absència de conflicte d'interessos (DACI) i la disponibilitat d'un procediment per a abordar conflictes d'interessos.

L'elecció de les mesures de prevenció i detecció es deixa segons el parer de l'entitat que assumisca la responsabilitat de gestió, d'acord amb les seues característiques específiques i sempre tenint en compte la necessitat de garantir una convenient protecció dels interessos de la Unió.

I d'acord amb la mateixa ordre (annex I) i l'Ordre HFP/1031/2021, de 29 de setembre, per la qual s'estableix el procediment i format de la informació que han de proporcionar les entitats del sector públic estatal, autonòmic i local per al seguiment del compliment de fites i objectius i d'execució pressupostària i comptable de les mesures dels components del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència, no hi ha dubte que la Universitat d'Alacant és "entitat executora" en la mesura en què li correspon, en l'àmbit de les seues competències, l'execució dels projectes o subprojectes de les corresponents reformes i inversions sota els criteris i directrius de l'entitat decisora, que és aquella que té "dotació pressupostària en el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència".

Per tot això, està obligada a complir les exigències normatives de disposar d'un Pla de mesures antifrau.

II. EL PLA DE MESURES ANTIFRAU. EXIGÈNCIES LEGALS I CONTINGUT MÍNIM

La Universitat d'Alacant, segons tot allò exposat i per derivació de l'art. 6.5 de l'Ordre HFP/1030/2021, de 29 de setembre, per la qual es configura el sistema de gestió del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència, està obligada a disposar d'un Pla de mesures antifrau que **haurà de complir** els requeriments mínims següents:

- a) Aprovació per l'entitat **decisora o executora** en un termini inferior a 90 dies des de l'entrada en vigor d'aquesta ordre o, si escau, des que es tinga coneixement de la participació en l'execució del PRTR.
- b) Estructurar les mesures antifrau de manera proporcionada i al voltant dels quatre elements clau de l'anomenat «cicle antifrau»: prevenció, detecció, correcció i persecució.
- c) Preveure la realització, per l'entitat de què es tracte, d'una avaluació del risc, l'impacte i la probabilitat de risc de frau en els processos clau de l'execució del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència i la revisió periòdica, biennal o anual segons el risc de frau i, en tot cas, quan s'haja detectat algun cas de frau o hi haja canvis significatius en els procediments o en el personal.
- d) Definir mesures preventives adequades i proporcionades ajustades a les situacions concretes per a reduir el risc residual de frau a un nivell acceptable.
- e) Preveure l'existència de mesures de detecció ajustades als senyals d'alerta i definir el procediment per a l'aplicació efectiva.
- f) Definir les mesures correctives pertinents quan es detecta un cas sospitós de frau, amb mecanismes clars de comunicació de les sospites de frau.
- g) Establir processos adequats per al seguiment dels casos sospitosos de frau i la corresponent recuperació dels fons de la UE gastats fraudulentament.
- h) Definir procediments de seguiment per a revisar els processos, els procediments i els controls relacionats amb el frau efectiu o potencial, que es transmeten a la corresponent revisió de l'avaluació del risc de frau.
- i) Específicament, definir procediments relatius a la prevenció i la correcció de situacions de conflictes d'interès.

Ara bé, en un comunicat de la CRUE adoptat amb posterioritat a la reunió de la sectorial de les gerències que van assistir a la reunió convocada el dijous passat, 18 de novembre del 2021, davant els dubtes plantejats per la normativa

esmentada, es va recordar després de ser consultat el Ministeri d'Hisenda i Funció Pública que:

“les universitats senzillament han de tenir aprovat, abans de final d'any, un full de ruta o un comunicat institucional en el qual fan públic el seu compromís (però no un pla aprovat)”.

La Universitat d'Alacant, en canvi, compromesa amb una política de tolerància zero amb la corrupció i el frau, ha optat tant per dur a terme una declaració institucional que s'arplega en l'annex, en la qual fa públic el seu compromís amb les mesures de la Unió Europea contra el frau i la corrupció, però també dissenya un full de ruta a fi d'elaborar el Pla de mesures antifrau.

III. FULL DE RUTA DEL PLA DE MESURES ANTIFRAU DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT

1. Idees de partida

Com s'ha exposat, la Universitat d'Alacant presenta, per a l'aprovació, les línies bàsiques del Pla de mesures antifrau que s'esmenten en l'Ordre HFP/1030/2021, de 29 de setembre, per la qual es configura el sistema de gestió del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència, en el qual es concreten a més les definicions de “conflictes d'interès, frau i corrupció”, entre d'altres (annex III.C). A aquest efecte, seran aplicables en el Pla antifrau les definicions contingudes en la Directiva (UE) 2017/1371, sobre la lluita contra el frau que afecta els interessos financers de la Unió (Directiva PIF), i en el Reglament (UE, Euratom) 2018/1046, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de juliol de 2018, sobre les normes financeres aplicables al pressupost general de la Unió (Reglament financer de la UE).

Amb tot, en la mesura en què ara només es tracta d'anunciar les accions que eixe Pla de mesures antifrau haurà de tenir en la Universitat d'Alacant, de presentar el full de ruta, la idea-força de partida és que aquest ha d'assumir que les entitats que participen en l'execució d'actuacions del PRTR hauran d'aplicar les mesures proporcionades contra el frau estructurades al voltant dels quatre elements clau del cicle antifrau: **prevenció, detecció, correcció i persecució.**

2. Enumeració d'accions que s'han de desenvolupar

Prenent eixos quatre eixos, el Pla de mesures antifrau ha de servir per al desenvolupament d'una cultura ètica en la Universitat d'Alacant basada en el foment de valors com la integritat, l'objectivitat, la rendició de comptes i l'honradesa.

De la mateixa manera, i més enllà de les exigències legals com a empleats/des públics/ques, l'enfortiment o l'establiment d'un codi de conducta davant el frau que pugua incloure aspectes com el conflicte d'interès, obsequis,

confidencialitat, vies de denúncia (bústia de denúncies o enllaç al canal de denúncies externs), com també la formació i la conscienciació de tota la comunitat universitària.

Tot això, deixant ara merament apuntats els ajustos i els canvis organitzatius que seran necessaris implementar a fi de disposar de mecanismes adequats d'avaluació del risc (identificació de mesures que són més susceptibles del frau, com poden ser aquelles amb alta intensitat, alt pressupost; sistema de control intern eficaç, adequadament dissenyat i gestionat, amb controls que se centren a pal·liar amb eficàcia els riscos que s'identifiquen, etc.), com també les mesures de prevenció, la correcció del frau i la seua persecució i, si escau, denunciar, si fora el cas, els fets punibles a les autoritats públiques competents (Servei Nacional de Coordinació Antifrau –SNCA-) per a la valoració i l'eventual comunicació a l'Oficina Europea de Lluita contra el Fraude, o denunciar els fets davant la fiscalia i els tribunals competents en els casos oportuns.

3. Accions que cal implementar

Com s'ha exposat, la Universitat d'Alacant és entitat executora d'algunes accions del PRTR, per la qual cosa haurà de disposar d'un Pla de mesures antifrau que tindrà com a objectiu establir els principis i les normes que seran aplicables i l'observança en matèria antifrau, anticorrupció a fi d'evitar els conflictes d'interessos en relació amb els fons provinents de la Unió Europea i, en particular, del Mecanisme per a la Recuperació i la Resiliència (MRR).

3.1 Creació de la Comissió Antifrau

Per a assegurar una correcta aplicació de les mesures antifrau, la Universitat d'Alacant haurà de crear, per resolució rectoral, una Comissió Antifrau que ha d'estar integrada pels òrgans que tenen una relació directa amb la finalitat de les mesures previstes que cal adoptar en el Pla antifrau.

Es proposa com a mínim la integració de les unitats/serveis següents: Secretaria General, Gerència, vicerectorats directament afectats, Servei de Control Intern (Oficina de Control Pressupostari), Servei de Gestió Econòmica i Comptabilitat i el Servei Jurídic.

A la Comissió Antifrau se li hauria d'assignar, entre altres, les funcions: següents

A) Elaboració de la política antifrau.

B) Aprovació de les mesures i els procediments per a prevenir, detectar, corregir i perseguir els intents de frau, entre les quals articular una declaració d'absència de conflicte d'interessos (DACI) per a tots els intervinents en els procediments de contractació i de concessió de subvencions finançades amb fons europeus.

C) Proposar mesures de conscienciació i formació en matèria de prevenció del frau del personal de la Universitat.

3.2 Mesures per a la lluita contra el frau que ha de concretar el Pla antifrau de la Universitat d'Alacant

a) Codi ètic

Si bé el Consell de Govern de la Universitat d'Alacant amb data de 30 de juliol del 2019¹ va aprovar el Codi ètic de la Universitat d'Alacant, aquest només és un conjunt d'intencions o principis d'actuació lluny del que ha de ser un document que per a la comunitat universitària vaja més enllà i assumisca els principis arreplegats en els articles 52-54 del Reial decret legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'estatut bàsic de l'empleat públic.

Entre altres qüestions, i directament referit amb això, és propi de tot codi ètic disposar de mesures o mecanismes que permeten garantir-ne el compliment a través de mecanismes de participació, seguiment, control i rendició de comptes, com ara comissions d'ètica o canals interns o línia ètica de comunicació confidencial -no anònima- per a la comunicació de propostes i suggeriments de millora, inquietuds i alertes d'incompliment del codi ètic, fet que connecta amb la necessitat de respectar la Directiva (UE) 2019/1937 DEL PARLAMENT EUROPEU I DEL CONSELL, de 23 d'octubre de 2019, relativa a la protecció de les persones que informen sobre infraccions del dret de la Unió, el termini de transposició de la qual al dret intern acaba, a tot estirar, el **17 de desembre del 2021**.

b) Aprovació de les mesures i procediments per a prevenir, detectar, corregir i perseguir els intents de frau

Seguint les exigències legals referides i la col·laboració que com l'Agència Valenciana Antifrau (AVAF)² puguen aportar, caldrà establir concretament les accions del Pla. Per a fer-ho, hi disponibles ja útils documents com les guies quant als continguts mínims dels plans d'integritat pública, que han integrat entre les seues línies generals les exigències i les orientacions relacionades amb els fons Next Generation³.

I s'ha de destacar que la Universitat d'Alacant signarà un conveni de col·laboració amb l'Agència Valenciana Antifrau (AVS) que facilitarà la tasca d'implementació del Pla antifrau o d'integritat en la Universitat d'Alacant.

¹ <https://www.boua.ua.es/pdf.asp?pdf=5380.pdf>

² <https://www.antifraucv.es/>

³ https://www.antifraucv.es/wp-content/uploads/2021/11/guia_avaf_plan_de_integridad_publica.pdf

c) Mesures de formació i conscienciació

Sembla raonable que la Universitat d'Alacant haja de comptar dins del **Pla de formació del personal i de la comunitat universitària** de cursos sobre la detecció i la prevenció del frau fent ús dels fons públics.

d) Mesures de persecució del frau i la corrupció

Els aspectes preventius contra el frau i la corrupció que es dissenyen han de tancar-se amb els mecanismes que tota política antifrau ha d'incloure juntament amb les mesures preventives, de detecció i d'investigació, com són les de correcció i persecució de les conductes de frau i corrupció en què s'insereixen alguna de les ja referides, ja d'ordre intern com extern, a fi de denunciar, si fora el cas, els fets punibles a les autoritats públiques competents (Servei Nacional de Coordinació Antifrau -SNCA-) i per a la valoració i l'eventual comunicació a l'Oficina Europea de Lluita contra el Fraude o l'Agència Valenciana Antifrau.

ANNEX. DECLARACIÓ INSTITUCIONAL DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT PER A ADOPTAR UNA POLÍTICA D'INTEGRITAT PÚBLICA I DE LLUITA CONTRA EL FRAU I LA CORRUPCIÓ⁴

La Universitat d'Alacant té entre els seus principis constitutius el COMPROMÍS SOCIAL, la qual cosa significa, com a entitat de dret públic i en coherència amb els valors del seu codi ètic, defensar i promoure l'honestedat com un valor intrínsec.

El compromís amb el valor de l'honestedat implica fomentar els comportaments basats en la dignitat, la decència, la justícia i la rectitud, garantir el principi d'honradesa i transparència en les actuacions pròpies de la institució universitària, com també en la lluita contra el frau i la corrupció en tots els àmbits de la vida universitària.

La Universitat d'Alacant, en la condició d'òrgan beneficiari d'ajudes finançades amb recursos provinents del PRTR, **MANIFESTA** el compromís de la institució amb els estàndards més exigents en relació amb el compliment de les normes jurídiques, ètiques i morals, i amb aquesta finalitat es COMPROMET a adoptar les mesures necessàries i legalment exigibles per a prevenir i detectar el frau, la corrupció i els conflictes d'interès, i comunicar, si escau, a les autoritats que pertoque els incompliments observats.

També, atès el contingut del PRTR, es COMPROMET a respectar els principis d'economia circular i evitar impactes negatius significatius en el medi ambient («DNSH» per les seues sigles en anglès, *do no significant harm*) en l'execució de les actuacions dutes a terme en el marc d'aquest Pla.

La Universitat d'Alacant dissenyarà i aplicarà mesures eficaces i proporcionades de lluita contra el frau i la corrupció, i establirà un procediment per a la declaració i verificació de les situacions de conflicte d'interessos, incloent-hi les mesures necessàries per a actuar davant denúncies d'irregularitats o sospites de frau que puguen detectar-se a través dels canals habilitats a aquest efecte.

Alacant, 20 de desembre de 2021

⁴ Se segueix el model de l'Ordre HFP/1030/2021, de 29 de setembre, per la qual es configura el sistema de gestió del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència ajustat a la naturalesa jurídica i les finalitats de la Universitat d'Alacant.